

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PRÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 2,00	3,00
Sáu tháng 1,00	1,50
Ba tháng 0,50	0,75

Khi báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho M. TÂN
ĐINH-PHIÊN-Ai đang quảng cáo
việc riêng của thương nghị trước.

TIENG DAN

CHUYÊN MÔN ĐÓNG
HỮU - TỬ - KINH

LA VOIX DU PEUPLE

CHUYÊN ĐÓNG-PA, H

CHUYÊN ĐÓNG-PA, H

CHUYÊN ĐÓNG-PA, H

CHUYÊN ĐÓNG-PA, H

Tên là khách
cái thực.
名者之實
(Trang-Từ)

NHỮNG ĐỀU TÂM THƯỜNG TRONG KHI VIẾT THƯ VÀ LÀM VĂN KHÔNG NÊN KHINH SUẤT

(GỌI TÊN VÀ ĐẶT ĐỀ)
(Tiếp theo)

Như bài trước đã nói, trong
lời viết thư ta thường thấy
lầm lẫn, nay đến lời làm
văn cũng nhiều khi phạm
cái thông bệnh «đốt» ấy.
Vấn đề nhiều thể: như luận
biện, truyện ký, thi, tự... Bất
kỳ thể gì, cũng phải luyện chữ,
luyện câu và luyện cuộc, có
tiền-đề, có đoán án, gián giả
phân minh, lời lẽ lưu hoạt,
mới thành bài. Nói đến
nghề làm văn thì rất là phiền
phức, không thể nói trong một
bài ngắn ngủi này được. Nay
chỉ nói về văn thượng như
viết thư, viết báo, viết sách là
thư văn mà dám viết si ta
thường viết ngày nay, và chỉ
nói trong phạm vi xưng tên
và đặt đề thôi.

Phạm một bài gì mà nêu
cái đề ra (đây là nói mình
làm bài mà tự đặt lấy đề không
phải để người ta ra sẵn mà bắt
mình làm theo như lời văn cũ),
cái đề ấy làm nhân mục cho
loại bài, như thân thể người
mà có con mắt; người ta thường
gọi là «đề mục» 題目; «đề» có
nghĩa là cái đặt, «mục» là
con mắt; làm văn có đầu đề
không khác gì nhà hàng mà
có tấm bảng chiếu bài, đầu là
vấn đề thế nào cũng cần phải
rõ ràng dẫn dắt cho người ta
trông thấy mà biết được đại
tông hướng mình là gì. Nếu như
lú mù rờ rạc thì cũng như
người không có con mắt, hoặc
có con mắt mà bị bệnh, làm
mất giá trị cả toàn thể người.
Gần đây sách báo ở xứ ta
xuất hiện một ngày một nhiều,
những tay thầy thợ thì ít
(thầy thợ với người mình), mà
những bọn nửa mùa thì đông,
tiếng mẹ đẻ đã không tồn công
học bao nhiêu mà nhai in hàng
sách thì nơi nào cũng có. Bởi
thế mà những mối đốt trong
làng văn, lại lần lượt bày ra,
xin kể vài chuyện về lời đặt
đề và xưng tên dưới đây:

1. — Trong bài chưa nói hay
dở, chỉ xem cái đầu đề mà đã
thấy thông hay dở rõ ràng.
Nhiều người vì có khinh suất,
hoặc quen theo lối sáo, thấy
người ta viết mà bắt chước,
như đầu đề mà hay dùng chữ
«Bản về».

«Bản về» tình hình kinh tế
ở xứ ta ngày nay.

«Bản về» học thuyết ông Tôn-
Văn v.v.

Nói cho đúng thì hai chữ
«Bản về» là thừa ra, không
ăn thua gì trong bài, mà lại

lầm rờn cả cái đề, như một
cái mặt đeo trước con mắt;
người rành nghề không ai
dùng hai chữ đó, mà chỉ nói:
«Tình hình kinh tế...»,
«Học thuyết Tôn - Văn» v.v.,
mà cũng đủ nghĩa. Thế mà thấy
thường có kẻ đeo cái cục mặt
ấy cho được mới chịu. Tuy
vậy hai cái đề trên, vẫn thừa
hai chữ «Bản về» mà còn có
nghĩa, đến như: «Bản về sông
Hương-giang», «Bản về chợ
Đông-ba» v.v... thì thật là vô
vị vô lý mà trong một quyển
sách nọ, đầy những đề như
thế mà hiện ngày nay làm sách
giải, làm khuôn mẫu cho
kẻ khác, mới là gớm ghê!

2. — Theo lối thư từ gọi cho
nhau mà không nói rõ tên, là
thói quen của người mình. Tuy
vậy bức thư nói chuyện hoặc
bản luận với một người nào, mà
gợi riêng thẳng tới tay người
ấy, thì trước đầu đề viết: «Phan
Tiên-sinh», «Phạm Hiên-hữu»
gì gì mục ý; nhưng nếu cái
thư ấy mà gợi đến lên các
chương hoặc tập-chỉ thì đầu đề
phải nói rõ tên, có kỳ huy nửa
thì ít ra phải nói cái hiệu riêng
của người ấy như «Phan C. D.»,
«Phạm H. G.» v.v.; vì người mình
định gọi và chuyện nói trong thư
ấy là có chỉ định cả người cả
việc, không phải nói bóng lờn
giữa trời. Phan với Phạm tuy
là họ của người mình gửi thư,
song có nhiều người khác cũng
mang cái họ Phan và Phạm
ấy; còn «Tiên-sinh», «qui-hữu»
thì chỉ ai cũng được, anh Xoi
anh Mít nào muốn nhận thì
nhận, của chung không
ai giành lấy một mình.
Không những thế mà thôi,
chính người mà mình xưng là
«Phan tiên-sinh» v.v. «Phạm qui-
hữu» trên đầu đề bài ấy, xem
thấy cái đề chỉ trống, hoặc giả
quên lửng, không biết cái tên
ấy có phải là gọi mình hay là
gọi ai, mà bao nhiêu vị «tiên
sinh» «qui-hữu» khác mang
lấy cái họ Phan và Phạm ấy
lại tưởng lầm là người đáng
thư trên báo hoặc giả gọi mình.
Ấy đó chỉ vì đầu đề huy cái
tên mà gây ra sự tưởng lầm
ngớ bậy như thế. Thế mà trên
báo chương tạp chí, chúng ta
thường thấy đầu đề «Phan
tiên-sinh» «Phạm qui - hữu»
luôn luôn, cũng đáng buồn nhĩ!

Bình tĩnh mà nói, lối khinh
suất ấy, hoặc là kẻ mới học
viết văn, hoặc là kẻ không
đến nỗi viết văn, song vì cái thói

VĂN-VĂN

Xem vườn bách thú
Hà-nội

Một-Cường
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng
Đã thành ngẫu hứng

TÀU BAY GẤP RỘNG

Rộng cũng một loài động vật
theo trong lịch sử đời xưa thường
hay xuất hiện. Nhưng đời sau thì đã
thành một vật ít có. Nghe nói về
miền Mông-cô, Tây-Tạng và Tôn-
Cương, thỉnh thoảng một đôi khi
có trông thấy. Năm mới rồi có nhà
hàng không tên là Sa-lạp-Phu định
đi khắp thế giới, vừa tới Mông-cô
gặp một bầy rộng vây quanh thành
phải ngộ hiểm. Sau có người thổ
nhân ở xứ Mông-cô có lương được
một người «Kỳ-sự-bộ» (記事部)
ở địa phương rộng, trong ấy thuật
chuyện như sau:

Sa-lạp-Phu là một nhà tinh thuật
hàng không, quyết chí du-lich khắp
cả địa cầu, mong có đủ đủ đủ
trong sự học thuật. Ông ta hết sức
đồng một bộ máy bay tên là Tự-
Lô-Ty, rất hiện vũng, nhanh, dễ
dùng riêng về cuộc du hành kỳ.
Ngày tháng 4 năm ấy cùng một
người giúp việc là Ước Hân bắt đầu
khởi hành, những vật liệu đem theo
như dầu điện, đồ ăn-dùng rất là
sơ sài. Bay đi vài ngày, xem la-
bà-châm thì đã đến miền đất
Mông-cô. Trông xuống dưới thì
khô khan mà một, cái trắng một
vàng, còn chưa đến địa phận Trung
hoa. Bỗng chốc mưa to gió lớn, họ
bỏ tốc độ, máy kéo đến trời, bao
bọc cả bốn mặt, ông Tự-Lô-Ty biết
là mình ở nơi nguy hiểm, định sẽ
xuống mà tránh cái hiểm nguy. Khốn
vì dựa vào sa mạc, nếu như hạ
xuống thì trên không cát vàng dâng
trời chao-đất nẩy, người và máy
sao cũng chìm sập, không có gì
có đường sống được. Trong lúc
đang ra sức nghĩ tìm cách giữ, bỗng
thấy chung quanh mây mù, có
giống vật gì cả bầy hình như loài
rắn, có râu có vẩy, xộc xộc xúm
lại, lấy đầu mà xúc vào máy bay,
ông ta sợ hãi, bu cánh máy, lấy
súng bắn ra, nó không tổn hại chút
nào, song cũng lui tránh ra một
chút (Rộng cũng sợ súng), nhưng
hai người trong máy cũng khốn
lâm. Bỗng chốc gió bão càng to.
Tàu bay lật nhào như thuyền ở giữa
sóng, không cầm vững được, có
một cơn rồng lớn, đương cái râu
như giây đồng, móc vào máy mà
neo cứng lại, đầu ra sức cạy bít
mà máy không xoay chuyển theo
ý mình và cũng không tháo rời ra
được, phải đành đi theo con rồng
ấy. Ông ta biết không được gì van
cứu được, bèn lấy bộ «Kỳ-sự» ra chép
cả tình hình ngộ hiểm vào trong
mà thả quyển sổ ấy xuống đất,
mong có người nhặt được quyển sổ
thì biết được đầu đuôi câu chuyện
ngộ hiểm của mình, và để một cái
gương cho bạn hàng không ngày
sau.....

Bài thuật trên này tức là chép
trong quyển sổ kỳ sự của ông Tự-
Lô-Ty mà người thổ nhân Mông-cô
lấy được đưa ruộng, còn ông ta thì
ôm cái lông trắng da chưa lột da
nguyên mà đi theo con rồng kia
cởi gió thổi mây, chơi đùa trên
tên không, không ai nghe tin tức
gì cả.
Trong đời thiết làm chuyện mới
H. A.

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

Xem bài: vụ án - mạng
đường Barbier và vụ Hội-
Kín ở Nam-kỳ sau trang ba

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

THỪA-THIỆN

Ngon lửa rất quái
Ở huyện Quảng-diên làng Thanh-
cần nhà ông Trần-Chất khi 10 giờ ngày
20 Juillet, trong bếp lạnh tanh không
nấu nướng gì, trong nhà không có
trẻ con chơi nghịch, mà xung quanh
cũng không có nhà cửa ai ở gần, và
lại ông ấy cũng nghèo khổ không ai
thù hiềm gì, không biết lửa ở đâu
mà từ trên mái nhà bốc lên, may
sao chưa được, không hư hại gì.
Đến qua 8 giờ mai và 1 giờ chiều
ngày 21 lửa cũng tự chỗ cũ ấy bốc
lên hai lần nữa, may sao cũng chưa
được.

Không biết, ngọn lửa gì quái lạ
thế, ai biết xin chỉ giáo.
H. M. M.

THANH-HOÀ

Cái tệ mất báo

Tôi có tiếp chuyện ông Mai-văn-
Tích, người làng Thúc lập, tổng
Quảng-yên, phủ Thọ-xuân. Trong các
câu chuyện của chúng tôi có một
chuyện đáng chép ra đây để cho các
nhà trách nhiệm được biết. Chuyện
gì? Chuyện mất báo. Mất báo thế
nào? Tôi xin kể lại lời phàn nàn của
ông khách tôi thì đỡ rồi:

«Ngày mùng 3 tháng 6 này, chủ
linh trạm đưa số báo 293 cho tôi
mà số 292 thì tôi chưa tiếp được.
Tôi hỏi chủ thì chủ nói ông đợi chỉ
giáo cho có thể thôi. Hôm sau tôi
đi qua làng Yên-trường, thấy ông
cai coi đường cấm tờ báo xem;
tôi hỏi: «Số báo này ông mượn
ở đâu?» Ông cai ấy trả lời:
«Mua của người lính trạm».

Đến ngày 15 chủ linh trạm ấy đưa
số báo 296, lại mất số 295. Tôi báo
đưa số 101 kỳ, chủ linh báo không
phải kỳ nữa. Tôi cứ cầm số xem thời
thấy đã có chữ kỳ rồi; khi đó chủ
linh với vàng xóa đi, mà báo tôi kỳ
chênh lệch chỗ xóa ấy, nhưng tôi không
chịu. Những số mất ấy, tôi đã ghi
vào sổ rồi.....

Báo mất như thế, cái hại cho
người mua báo ra thế nào? nhà
trách nhiệm có hiểu mà tìm phương
bổ cứu cho không? N. S.

QUẢNG-TRỊ

Câu chuyện kỳ cựu học sinh
biến bài

Trước đây tên Kỳ có báo tại Tòa
Sứ thế nào đó nên tình về soát nhà
hạt của ông anh trưởng Quảng-trị
là Trần-Quy và Trần-Hàm, bắt
được 11 quyển vở nhỏ biến những
bài thơ ca cũ và một vài quyển
sách cũ cũng biến lại. Hai cậu ấy bị
bắt giam tại đồn lính rồi đó, cậu
Lê-Chương cũng bị bắt. Lại còn
một cậu nữa tên là Trần-Lâu cũng
vì một bài thơ ca cũ mà bị bắt.

Hôm 17 Juillet mới đem mấy cậu
ấy ra xử: cậu Trần-Hàm 1 năm
rưỡi tù; cậu Trần-Quy 6 tháng tù;
cậu Trần-Lâu 5 tháng tù; cậu
Lê-Chương 5 tháng tù.

Liệt chuyện

Nên xem

PHÉP NUÔI LỢN của ông Thọ-
Nguyễn-trung-Trần soạn.

GIA-ĐÌNH-GIAO-DỤC của ông Sô-
biên-Từ soạn.

CÔNG NGHIỆP ÔNG PASTEUR
của Yáí Trần-dư-Nam soạn.

Lần quán có bán những sách đó.

T. D.

QUẢNG-NAM

QUẢ AN DƯA BẮT CÓ PHƠI NẮNG

Một cái ăn đạo kiếp là mớ
ở huyện Tiên-phước

(Tiếp theo)

Nội-dung cái ăn ấy rất là phức
tạp và kỳ quái:
1) Đạo hay là kiếp?
Cứ như lời cung xưng sự chủ và
lần bảng cùng sự khám tra của
Tông-ly thì thật là lạ mớ: Một
đảng 7, 8 người có được có gây
xông vào nhà, trói người lại
lấy đồ, rồi là mặt cướp. Thế mà
người biết không ai bị chút thương
tích nào, nhà cửa phèo vách không
sai sứt chỗ nào thì ra mặt đạo.
Ấy là một điều khả ngĩ.

2) Tang vật bao nhiêu?
Tang vật thì tiền, bạc, chè, heo,
gà... đầu tiên làng muốn làm
đạo nên bàn hòa với sự chủ mà
giảm bớt thực số. Bữa sau chánh
tông khám làm đồ đạo đồ kiếp thì
lại thêm vào; biến bản khám biến
không đáng chút nào; phải tra sự
chủ lại mới dùng sự thực.

3) Vì sao hương-chức báo trễ?
Thường trong thôn quê, có xảy
ra sự trọng cướp gì, hương chức
hay ăn nể cho qua chuyện; mà
sự chủ đã bị lý, có kêu ca thường
không được hiệu quả gì mà cái
khó bắt bỏ khai báo lại lên hai
thêm. Vụ này phải ra, đến tiền
hương kiếm tới lấy cung tiền và
khai số tang vật, đem trình lý-
trưởng. Lý-trưởng Quảng đã không
tới dự, lại kêu sự chủ mà bắt, báo
khai bớt lại, ý muốn làm đạo sơ
sơ cho xong chuyện. Sự chủ bằng
lòng, ngày 9 và 10, hai ngày ấy chỉ
bàn sửa bản khám cung kỳ, (lên Văn
phủ Nghệ thảo, Nguyễn Địch viết)
thành chậm trễ đến ngày 11 mới báo
với Chánh-tông (Huyện ở một bên
nhà Chánh-tông mà hương chức
không báo Huyện là vì dễ thông
đồng nhau).

4) Nhân nhíp gì mà Chánh-tông
thờ mui chi sự?

Sự khai báo của hương chức
chậm trễ cũng một nhíp 10 cho
bọn diên - hoạt kia từng trung
chức sự mà trả mui chi sự. Thế
trong làng ấy có một tên họ
(người ta đoán là tên Liêm) thông
tín với Chánh-tông. Lại bị bọn
ghien-tuộc, đang nhíp chực mui
mà được cái nhíp, liền nghĩ ra kế
hay, lập tức sai tên tùy phụ là
Khoi lên nhà Nguyễn - Hiên thảo
Liêm đi với Nguyễn-Hiến thảo
miệng cho trưởng-phái là Phan-Xô
bắt con sự chủ là Lý-Một, cháu sự
chủ là Võ-Đề cùng lần bảng là Lý-
Xô đi đem xuống nhà Chánh-tông
đặng bàn việc khai tiêu. Đến ngày
Chánh-tông tới khám một sinh
ra những lời cung anh em mặt mui
mà giả họ ấy, nhậm là sự chủ
cung với làng thì Thị-Tiền và con mui
là Một, cháu mui là Đề khai chứng
một tờ thì nói: Không biết tên mui
đưa nào (tờ này chánh-tông thu tiêu)
mà tờ cung với Chánh-tông thì tên
Đề lại khai riêng một mình mà nói
có thực diện. Trước san trải ngược
như thế, rồi là mưu gian bày biện?

5) Vì có gì mà mui tờ cung chửi
vào mui khai cho Võ-Trà?

Trong đám 3 tên bị khai thảo
diện: Trà, Hàm và Quyên
tên Đề khai nhai mặt Võ-Trà và
Quyên mà không nói đến
Hàm, Thị Đà khai: Lần đầu lấy
giống mợ dạng Võ-Trà và tên
Hàm mà không nói đến Quyên.

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

Còn sự chủ thị-Tiền cung rằng không biết mặt biết tên đứa nào, và cũng không ai hiểu oán gì; song cũng mọi một chuyện «vay bạc không cho» mà khai, đáng dĩnh đến Võ-Trà cho được.

Thế là 3 tờ khau cùng vào so le nhau, mà đi một khuôn rập, như là sắp đặt sẵn, xúm các mũi tên mà bắn vào một mình tên Võ-Trà. Vì Trà là con nhà khá và là người hiền của tên Đê và tên Nguyễn-Hiến. Bọn kia cố ý giả họa cho Trà, mà nghĩ cứ chỉ một mình Trà thì lỗi mới tự hiềm, nên kéo thêm hai tên dân cùng kia cốp kẻ vào, để tỏ ra chứng cứ xác thực mà che đậy tại mặt người ta, kỳ thực là cố ý huệ tội cho tên Trà, chứ không nhắm gì đến hai tên kia (2 tên Hùng và Quyền là dân cùng). Cái mưu mẹo hiểm độc ấy, không phải lòng lý rập rnhau mà bày vẽ (nhất là tên Hiến và Chánh Y) thì sự chủ và lần bằng quẻ đối kia, có dấu mà khuôn rập nhau được khéo như thế? Cái tay gian ác đáng để thiết!

6) Hiếp hiềm có chừng có gì? Nguyễn tên Đê, (cháu kêu sự chủ bằng cô) trước cha con Võ-Trà nói nó trong nhà đã lâu; vài năm đấy, nó đã lớn, có tánh đư đáng; tháng 10 năm ngoái nó làm ruộng mượn cho Võ-Trà mà gặt không chịu chia lúa, cha con Võ-Trà bối rối nó xỉ mà gây cuộc lều dả, cha con Võ-Trà có trình với làng xã mà đuổi nó, không cho nó ở nữa, vì thế nên oán cho Võ-Trà. Lúc này nó ở nhà có nó gặp nhíp cướp này, nó đã có lòng oán lại có người chỉ vẽ và dẫn lộ cho, nên nó mới khai ngay Võ-Trà.

Còn tên Nguyễn-Hiến mới thập nhạp lằng lằng một đời, trước làm Hương-mục, bản sưu lũy tiền dân bị tên Võ-Hào (anh em con chú bác với Võ-Trà) kiện phải cách chức, Vụ kiện ấy Trà đi lấy lý do. Vì thế nên Hiến oán cho Trà, nhân án cướp này, biết tên Đê là cháu sự chủ cũng có hiềm với Trà, nên sai tên Đê khai cho Trà mà báo phục. Đó là một cơ. Còn một cơ nữa thì rất là kỳ lạ mà không ai nói rõ thì quan trên không thể xét ra được:

Vì vọng ông Lý-trưởng trong thôn quê không khác ông chúa trong một vùng, nên nhiều kẻ ham muốn

ở làng Hương-lâm, tên Trà về nhanh «Vô» là một họ lớn trong làng thuở nay, lại làm Hương-kiểm 3 năm thanh thũa, sẽ là chưa Lý-trưởng sau này. Tên Hiến là dân mới nhập mà nhà khá, tay cũng diều, có ý dòm chực lý-trưởng ấy nên xem tên Trà như cái gai trước mắt. Nhân có hiềm kiện trước, lại gặp vụ cướp này có thể làm cho tên Trà mất án thì đã trả oán được mà sau này không ai tranh hoành với mình về chức lý-trưởng, một vốn hai lời, nên nhứt diện mưu với sự chủ và tên Đê, nhứt diện thông với Chánh-lông mà bày ra chuyện «cung khai thực diện» ấy.

7) Vì sao chánh tổng tự tiện đi khám mà không bẩm Huyện?

Phàm người đời làm việc gì quanh quèo thì không muốn cho người ta biết mà làm riêng một mình cho khỏi lộ mưu ra. Vụ này đầu tiên bên làng loan yểm đi, khai đạo qua loa cho xong chuyện, còn bên chánh tổng nghe tin trước khi làng báo, đã định sẵn cách đối phó rồi. Làng đã đề trẻ mà báo đạo, chánh tổng nhân đó dọa báo lý, mà kiếm được một mối khá (đầu tiên một mình Hương kiểm đương báo, sau lý trưởng xuống, chánh tổng dọa nạt rồi báo chí nghe này), nhưng cái ông đối tiền kia biết báo oai cho vờ (có bệnh nghẹn). Hương chức đã bị nạn mà phải theo y-minh rồi, chánh tổng mới thì cái mưu mà đã bày cho bọn sự chủ mạo khai người này người nọ; lại có tên Nguyễn-Hiến làm tay trong mà đem mối Võ-Trà (bừa xét nhà Võ-Trà không được gì), có nói với họ rằng nghe nhà Trà giàu khá sao không thấy gì? Một mũi tên mà định bắn mấy chim, sự có phải Huyện thì đã chia bớt mối lợi mà mưu mình lộ ra chẳng, nên tự tiện đi khám mà không trình huyện (quan ham chơi không chăm việc nên có ý dung túng) cho chánh tổng.

Đạo phát ngày 8 mà đến 11 mới trình tổng, ấy là phần chậm trễ của Hương chức. Làng báo ngày 11, trên giấy thì chánh tổng nói đi liên ngày ấy, kỳ thiết ngày 13 mới khám lấy cung, ngày 11 khám nhà Võ-Trà (trong tờ bẩm quan Huyện không nói giải nạp mấy tên giặc, công việc ấy là việc đem người con trả lại cho người cha, việc ấy ta nhắc rằng mấy cũng sáng lòng ao ước cho đạt được. Sau nữa ta nói về cái này, đó là vì tánh ta là như thế: ta làm việc gì, muốn đạt được mục đích gì thì cứ làm thẳng, nói thẳng, nhiều người xấu-quyệt bảo rằng ta đã bỏ, những người ấy đã bị trừng phạt. Ngày nay lại cũng có người phỉnh hồ mĩng, và có lẽ họ cũng còn làm cách ấy lại, vậy ta nói trước cho mĩng hay.

Này giờ chiếc xe kia đã gần đến làng Hạc-sơ là chỗ có nhà máy xa nhất; chỉ còn ít vòng nữa thì bánh xe lảng vào trong làng.

Những chuyện con Bê-rin vừa nghe, làm cho tâm hồn nó đảo điên ngơ ngáo, nó tìm câu để trả lời lại ông Vũ-phần, nhưng vì quá cảm động mà tìm không ra, sau hết chỉ nói được một câu:

«Còn về phần tôi, thì tôi xin thưa thật cùng ngài rằng cái thân phận hen mọn của tôi là vật dễ ngãi sai khiến, tôi nguyện dùng hết

thực diện ấy ngày nà, thiết ra cá khám cá bắt giải cũng một lần) ấy là phần trẻ của chánh tổng. Ngày 13 tổng trình tự về Huyện mà đến ngày 17 mới có phái Huyện về khám biên, ấy là phần trẻ của Huyện. Ba cái trẻ nãi ấy hợp lại tránh nào cái màn che dầy gian dối kia không chổng chắt đến mấy làng.

8) Khám nhà tên Võ-Trà làm cách thế nào?

Ngày 13 khám nhà sự chủ, lấy khau, cung rồi thì cùng hương chức sáng ngày 14 vào nhà Võ-Trà (nhà có hai vợ chồng và một đứa con nhỏ), cử đi thẳng tới lục soát, ra oai găm hét rồi bắt Võ-Trà gồng lại. Có một điều là chỉ nghe một lời khai như thực diện từ miệng không chứng cứ gì chắc mà dám xông vào nhà một tên dân lương thiện thuở nay, lục soát gồng cùm như đối với một tên bợm giết người dốt nhà mang mấy cái ăn; nhà cha Võ-Trà ở cách đó chỉ một cái khe vài dặm ruộng mà cũng không đòi tới dự chứng sự khám đó (xem một việc đó thì rõ án cướp này ở trong lưng làng tổng chứ không ở đâu cả). Làng tổng hoành hành như thế là cốt lợi oai cho người ta khiếp sợ, không ai dám phát lộ cái gian của mình mà tên Võ-Trà thành ra một đứa con thân không chỗ biện bạch.

Bữa ấy khám xong, gồng liền Võ-Trà giải theo ra nhà Nguyễn-Hiến ngồi đêm, sáng ngày giải về Huyện, phỏng như sự chủ khai thực diện đủ số bảy tám người thì toàn số bọn cướp, chỉ trong ngày đó, không đưa nào lộ ra ngoài cái tay «tróc đạo thợ nghề» của thầy chánh cả, bắt bợm dễ dàng thiệt!

9) Huyện cũng có phái khám sao không trích phát được sự thực?

Đạo phát ngày 8, đến ngày 11 tổng khám, trễ đã 3 ngày, thực tích đã không có nguyên rồi, hương bữa phái huyện lên đã trễ 10 ngày (ngày 17) lại thêm tổng lý dụng tình sắp đặt cho hợp với mưu mẹo của mình, thì Huyện phải chỉ biên theo những lời cung tiền trình báo của tổng lý đã bày vẽ trước, bằng vào đâu mà khám được sự thực?

10) Vậy thì cha tên Võ-Trà sao lại chạy vậy lo lời?

Chuyện này lại là một mối lý kỳ trong vụ án này, bọn gian hoạt kia

sở dĩ không kiếng dè đến thân thuộc không bằng cứ gi pháp luật mà dám công nhiên hoành hành là tại chỗ đó mà những kẻ bần quan, đầu biết là sự oan khuất cũng không ai dám bình vực, cũng tại chỗ đó.

Vô-văn-Thảo chỉ có Vô-Trà là con lớn, đã cho ở nhà riêng, thuở nay củi cắt làm ăn, vẫn giữ gìn cái nề con nhà vọng tộc làng ấy. Hột nhiên nghe chuyện Vô-Trà ăn cướp bị xét nhà bị gồng giải thì ai chẳng kinh ngạc. Bà mẹ ông Tăng-sâm là mẹ hiền mà nghe người ta nói: con bà giết người! con bà giết người! 1 lần, 2 lần, đến 3 lần thì cũng phải quàng thôi mà eby; huống chi dân ngụ nhà quê hai vợ chồng già, cả đời lương thiện, mà bỗng nghe con mình phạm tội tày trời như thế, đầu lòng sắt đá cũng không sao ngồi yên được.

Cha Võ-Trà vẫn biết chắc con mình là vì vụ mà một mình có quan, đau thì sợ ma, dụng ma quỉ gì cũng cùng vãi; chạy sắp chạy ngựa, ai nói đầu nghe đó, thành có câu chuyện lo lốt như dưới:

Đồng thời ở làng Hòa-an bên cạnh có phát một chuyện «giết trâu ăn thịt» (ngày 18 tháng 3) Hương chức làng ấy bắt hỏi, nhân hỏi luôn đến vụ án cướp nhà mẹ Võ-thị-Tiền; trong bọn can ăn thịt trâu ấy có tên Ngưu-tức Lương-văn-Khoi tiêu rằng Khoi biết tên Võ-Trà cùng tên Quyền vốn không đi ăn trộm, Hương Liều làng ấy (tức Ng-Hiến), muốn khuây lý Trư tức Quang (lý trưởng làng Hương-lâm) nên ăn lót tên Hương 5500 báo khai cho Võ-Trà... (dưới tờ tiền có Khoi điền chữ, người họ là Cự dựchưng) Võ-Thảo (cha tên Trà) nghe tên Bằng thuật chuyện, trong óc hoảng hốt lo chạy mà nghe có: cái chứng có thể là mỗi oan cho con mình, trong lòng mừng rỡ, chạy tới hỏi thăm. Hương Dực và Trầm Kiểm đưa tờ tiền ấy cho xem và nói rằng: chịu cho nó 50500 thì nó trình tờ khai ấy; xuống quan, không thì... Võ-Thảo bằng lòng chịu 30500, đưa được 7500 còn viết giấy tạm 23000. Đó thiệt là vì lòng thương con mà chịu thiệt, nghe nói đầu theo đó, chứ không có dụng tâm chút nào (tờ tiền ấy ngày 22 mà tờ lên Thảo tạm bạc ngày 26, chứng rõ là tờ tiền ấy sẵn có trước, nhân tên Thảo hỏi thăm mà bọn Trầm Kiểm Hương Dực đưa ra sách lên, Võ-Thảo mạo muội chịu tiền, chứ không phải dụng tình sắp đặt mua chứng. Thế mà chánh tổng buche cho cái án lấy tiền can cạnh. Đều ấy quan trên nên lấy lòng cha mẹ thương con mà suy đoán mới khỏi sai lầm.

11) Thế thì chân đạo này ở đâu?

Ở miền Thượg du mấy làng ấy, (Hương-lâm, Túc-chánh, Hòa-an) theo họ thoảng có xảy ra một vài đám trộm, ngày trước có quan đồn Trà-my (mấy làng ấy là phụ đồn) bắt một đôi lần, những bọn ấy còn sót lại có những đứa tiền ăn cũng ở chung quanh miền ấy (chính làng Hương-lâm cũng có) tổng lý hoặc vì kiếng sợ thù oán, hoặc vì tình riêng

không dám trích phát nên làm cách lờ mờ như thế. Muốn biết nội dung vụ án này, quan trên nên hỏi tra Hương lý làng ấy cùng dò hỏi các làng chung quanh thì tất nhiên tìm được thực đạo.

Ký sau ký giả sẽ lược đăng mấy lá đơn.

H. M.

NAM-KỲ

Một người Hương-trưởng bị giết

Lâu nay ở vùng Ba-Hôm như là ở làng Tân-lão có nhiều cuộc biểu-tình Cộng-sản. Trước kia dân biểu-tình vậy nhà việc làng ấy; chút nữa thì viên cô Campana và viên thanh-tra một-thăm bị giết; lính canh-sát phải dùng súng mà đối phó; có nhiều người chết. Sau cuộc biểu-tình đó, hảo-mục làng (Xem qua trang ba cột 5)

CÂN THỌ' ẢNH

TRẦN-ĐÌNH-QUÁN

PHOTO & VINH

Cân dùng thợ chữa kính và chữa giấy thiệt giỏi.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

Ái muốn làm xin lời hiệu hoặc gửi thơ thương lượng.

SÁCH BỒ TỬ TƯỚNG

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

AI GỢI LÊN, AI MUA, XIN ĐÓ QUÂN-HẢI-TUNG-THU - Hết

CHỈ CÂY NƠI MÌNH

(PHIÊU-LƯU VÀ XA-HỘI TIÊU-THUYẾT)

Tác giả: HECTOR MALOT

GIANG-HA dịch:

Số 58

Chương thứ ba mươi mốt

(Tiếp theo)

...Ta lại có trăm nghìn lý khác để chứng rằng hy-vọng của bọn kia chẳng qua là ảo. Nếu Ech-mông đã chết thì vụ nó đổ đổ thì cho ta hay rồi. Vậy thì Ech-mông chưa chết: Ech-mông không thể chết được; nếu ta tưởng như họ rằng Ech-mông đã chết thì ta là một người cha không có đức tin.

Những người khác thì họ không tin như ta vì họ không có đức tin, vậy nên họ thích do xét cuộc đời tra của ta, còn ta thì ta đã kín nhiệm. Đó là ta nói thật với mĩng đó, trước hết để cho mĩng hiểu được công việc mà ta muốn dùng mĩng để

giúp, công việc ấy là việc đem người con trả lại cho người cha, việc ấy ta nhắc rằng mấy cũng sáng lòng ao ước cho đạt được. Sau nữa ta nói về cái này, đó là vì tánh ta là như thế: ta làm việc gì, muốn đạt được mục đích gì thì cứ làm thẳng, nói thẳng, nhiều người xấu-quyệt bảo rằng ta đã bỏ, những người ấy đã bị trừng phạt. Ngày nay lại cũng có người phỉnh hồ mĩng, và có lẽ họ cũng còn làm cách ấy lại, vậy ta nói trước cho mĩng hay.

Này giờ chiếc xe kia đã gần đến làng Hạc-sơ là chỗ có nhà máy xa nhất; chỉ còn ít vòng nữa thì bánh xe lảng vào trong làng.

Những chuyện con Bê-rin vừa nghe, làm cho tâm hồn nó đảo điên ngơ ngáo, nó tìm câu để trả lời lại ông Vũ-phần, nhưng vì quá cảm động mà tìm không ra, sau hết chỉ nói được một câu:

«Còn về phần tôi, thì tôi xin thưa thật cùng ngài rằng cái thân phận hen mọn của tôi là vật dễ ngãi sai khiến, tôi nguyện dùng hết

lâm cang, trí não của tôi để giúp việc cho ngài»

Chương thứ ba mươi hai

Hôm ấy khi đi gặp khắp các sở máy rồi đến khi đi về thì ông Vũ-phần không báo đánh xe về thẳng nhà giấy như mọi ngày, mà báo con Bê-rin cứ đi về trong đêm; lần này là lần đầu con Bê-rin đi qua cái cửa ngõ bằng sắt thép vàng, công cuộc của những tay lái từ trong năm mĩ thuật; người ta hỏi rằng những vụ để-dương cũng khó lòng làm nổi để trang hoàng trong các cuộc đấu xảo, thế mà nhà công-nghệ đại tư bản dùng để là điểm chỉ cảnh nhà mát mà không lấy làm đắt.

Và khỏi cửa ngõ rồi, ông Vũ-phần bảo: «Hãy đi con đường vòng cung». Lần này con Bê-rin mới trông thấy rõ mấy cái bồn hoa, mà trước kia đứng xa nó chỉ trông thấy những chấm đỏ, lấm trên mặt cỏ xấp bằng. Con ngựa Có-cô đã quen đường về nên cứ việc đi thông thả, con Bê-rin cũng không cần bẻ cương,

vì vậy mà nó có thể ngoắt hai bên những đường vòng lối đẹp.

Tuy ngày nay ông Vũ-phần không còn trông thấy những cảnh đẹp ấy, nhưng lệnh ông truyền ra khi nào cũng phải làm y như thế, những kẻ có công phần cái sức trong vương cung vẫn sẵn sàng như trước.

Đi đến trước thềm nhà Có-cô tự mình dừng lại. Khi xe đi vào cổng thì người dừ ngoắt ra rung chuông cho người trong nhà được biết rằng xe ông chủ đã về. Vì vậy mà khi xe dừng thì đã sáng có một người đứng ở gần cửa dưới thêm chức.

Ông Vũ-phần ngồi trên xe hỏi:

«Bác-xiêng có đó không?»

— Thưa ngài tôi đây.

— Hãy dẫn người này đến cái phòng trên tầng lầu thứ nhì, và gọi phòng ấy cho người này ở. Anh hãy sáng xóc cho có đủ đồ cần dùng cho người ấy trong phòng; và đến bữa cơm hãy báo dọn cho người ấy ăn đồng một bàn, và ngồi đối diện với tôi. Và khi anh đi ngang qua Phê-líp thì hãy báo nó

xuống đánh xe cho ta lại sở».

Con Bê-rin đương tự hỏi không biết những điều nghe thấy ấy là chiêm bao hay là sự thật, nhưng ông Vũ-phần lại xây lại nói với nó:

«Chúng ta đến 8 giờ mới ăn cơm; bây giờ đến hồi đó mấy được tự do».

Con Bê-rin xuống xe, đi theo người đầy tớ già, vừa đi vừa nhìn ngó chung quanh mà tưởng mình đã lọt vào một nơi tiền cảnh.

Cái thang lầu thật lớn lối đã cảm thạch trắng, dựa có trái nem đỏ, và mỗi tầng thì hai bên có cây xanh bóng đẹp, làm cho không khí mát mẻ thơm tho, thật cái cảnh ấy cũng không thua chi cảnh đền đài trong truyện về.

Người bồi già dẫn nó lên thang lầu rồi dẫn đến một cái phòng mà cửa cho nó vào rồi vừa lại vừa nói:

«Tôi sẽ đưa người bồi phòng lên lầu có».

Đi khỏi một khoản đường nữa thì con Bê-rin đến một cái phòng rộng, trên tường có lối vẽ mĩ, và

có kết bướm đủ sắc, sáng nhấp nháy, bên ghế đều làm bằng cây gỗ láng, trên chiếc nệm màu xám có nhiều bó bông đương còn tươi, và nước mùi thơm.

Con Bê-rin chưa tỉnh giấc mơ màng mà đương lấy chừng dặt trên bề nệm, thì người bồi phòng vào nói:

«Thưa cô, Bác-xiêng đã bảo tôi đến hầu có».

